

Vervolgonderzoek ecologie Cruquiusweg vleermuizen, huismus en muurplanten

Amvest

9 december 2014

Definitief rapport

BC5930

Documenttitel Vervolgonderzoek ecologie Cruquiusweg
vleermuizen, huismus en muurplanten
Verkorte documenttitel Vervolgonderzoek ecologie Cruquiusweg
Status Definitief rapport
Datum 9 december 2014
Projectnaam Amsterdam Cruquius
Projectnummer BC5930
Opdrachtgever Amvest
Referentie BC5930/R00001/904848/Amst

Auteur(s) C.W. Kuyjsten
Collegiale toets J.P. Groenendijk
Datum/paraaf 9-12-2014
Vrijgegeven door J.P. Groenendijk
Datum/paraaf 9-12-2014

INHOUDSOPGAVE

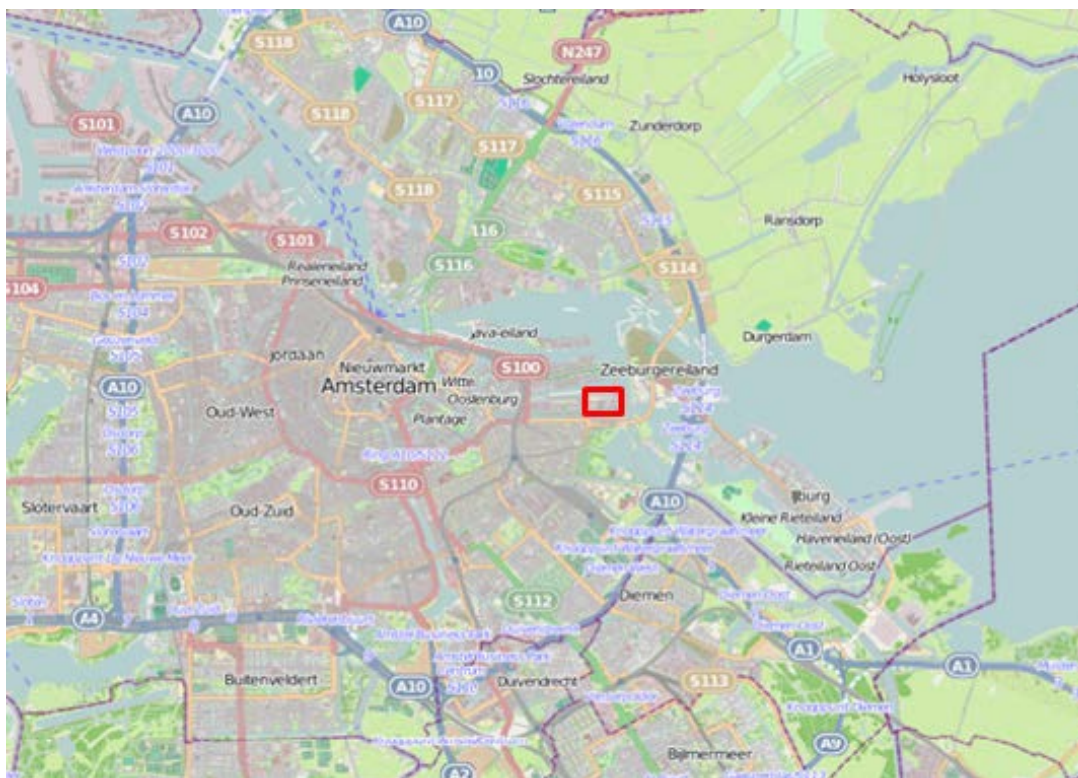
	Blz.	
1	INLEIDING	1
1.1	Plangebied en voorgenomen ontwikkeling	1
1.2	Doel en afbakening	2
1.3	Leeswijzer	2
2	INVENTARISATIEMETHODIEK	3
2.1	Muurplanten	3
2.2	Huismus	3
2.3	Vleermuizen	4
3	RESULTATEN	6
3.1	Muurplanten	6
3.2	Huismus	9
3.3	Vleermuizen	12
4	EFFECTBEOORDELING, MITIGATIE EN JURIDISCHE CONSEQUENTIES	15
4.1	Muurplanten	15
4.2	Huismus	15
4.3	Vleermuizen	17
4.4	Conclusie	18
4.5	Aanbevelingen	18
	LITERATUUR	19

1 INLEIDING

Deze studie betreft een vervolgonderzoek naar enkele soortgroepen die beschermd zijn door middel van de Flora- en faunawet. Het gaat om de soort(groep)en huismus, muurplanten en vleermuizen. Op grond van de Ecoscan bestemmingsplan Cruquiusgebied (BC5930-102-104/R/904848/Amst) konden mogelijke effecten ten aanzien van deze soorten niet worden uitgesloten. Effecten op overige beschermde soorten en/of beschermde gebieden zijn op basis van deze ecoscan uitgesloten. Voor een onderbouwing hiervan wordt verwezen naar deze eerdere rapportage.

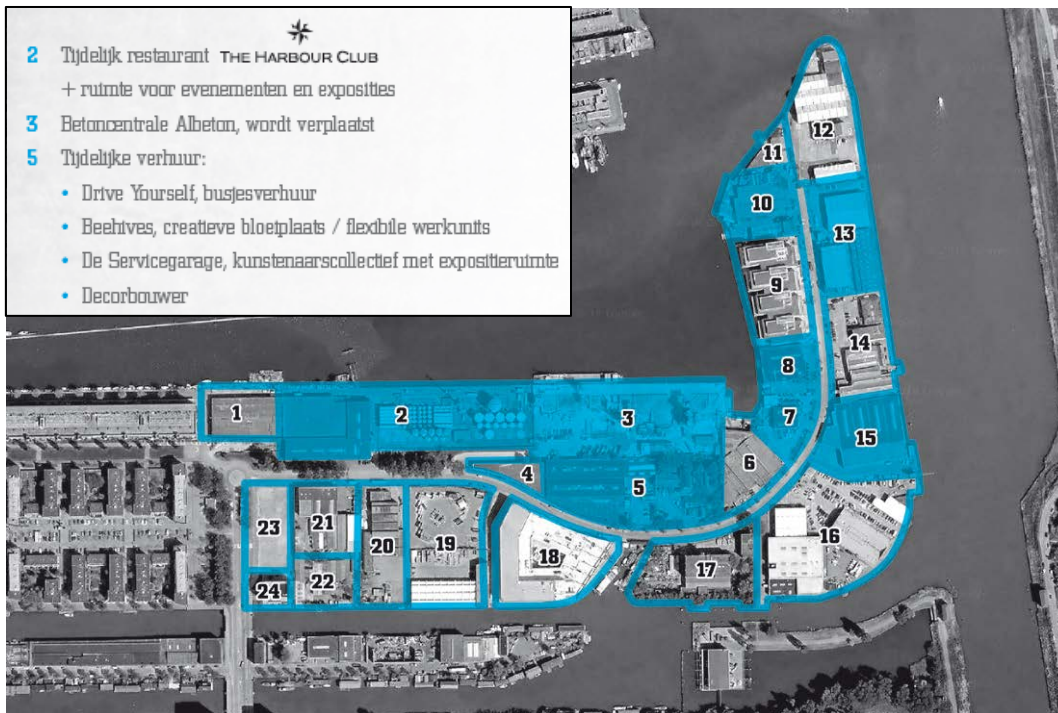
1.1 Plangebied en voorgenomen ontwikkeling

Amvest is van plan het Cruquiusgebied in het oostelijk havengebied van Amsterdam te ontwikkelen. Oude loodsen, woningen, braakliggende terreinen en enkele woningen moeten plaatsmaken voor een nieuw woon-, werk- en recreatiegebied. In onderstaande figuren is de ligging van het plangebied weergegeven.

Figuur 1.1 Ligging plangebied in de grotere omgeving van Amsterdam

Voor de beoogde gebiedsontwikkeling is een bestemmingsplanwijziging noodzakelijk. Hiervoor is het nodig om de mogelijke effecten op beschermde natuur weer te geven en weer te geven of het reëel is, dat de eventueel benodigde vergunningen en ontheffingen verkregen worden. Daarom wordt in het kader van de natuurwetgeving een Quickscan gemaakt voor het plangebied.

Figuur 1.2 Ontwikkellocatie Cruquiusgebied, het plangebied bestaat uit de genummerd locaties 2, 3 en 5.

1.2 Doel en afbakening

Doel van deze studie is het in beeld brengen van de verspreiding en functie van het plangebied voor huismus, vleermuizen en muurplanten. Nader onderzoek naar deze soorten geeft meer inzicht in de aanwezigheid en functie van het plangebied voor deze drie soort(groep)en.

Op grond van de aanwezigheid en verspreiding van beschermde soorten in het plangebied en de functie van het plangebied voor deze soorten kan exact worden bepaald welke negatieve effecten te verwachten zijn. Op basis hiervan kunnen maatregelen getroffen worden waardoor negatieve effecten kunnen worden gemitigeerd en/of gecompenseerd. Wanneer schadelijke effecten niet volledig zijn te mitigeren is tevens een ontheffing van de Flora- en faunawet nodig. Er wordt in deze rapportage antwoord gegeven op de vraag of ontheffing van de Flora- en faunawet noodzakelijk is en op hoofdlijnen aan welke voorwaarden deze ontheffing moet voldoen.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is de gehanteerde inventarisatiemethodiek beschreven. In hoofdstuk 3 zijn per soortgroep de resultaten beschreven. In hoofdstuk 4 zijn aanbevelingen gedaan voor het vervolg, in dit hoofdstuk is tevens de vraag beantwoord of een ontheffing van de Flora- en faunawet noodzakelijk is en waaraan voldaan moet worden om een ontheffing te kunnen krijgen.

2 INVENTARISATIEMETHODIEK

2.1 Muurplanten

Uit de ecoscan Cruquiusgebied (BC5930-102-104/R/904848/Amst) is gebleken dat de kade aan de Entrepothaven een standplaats kan zijn voor beschermde muurplanten. Om muurplanten te inventariseren dient de kade geïnventariseerd te worden tussen april en september. De inventarisatie is uitgevoerd op donderdag 10 juli 2014 vanaf het water met een boot. Naast de uitgevoerde inventarisatie zijn gegevens geraadpleegd van de gemeente Amsterdam (<http://maps.amsterdam.nl/muurplanten>).

2.2 Huismus

De inventarisaties zijn uitgevoerd conform de methodiek zoals die is omschreven in de Soortenstandaard huismus (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014).

Om de aan- of afwezigheid van huismussen te kunnen bewijzen is het noodzakelijk dat tijdens twee gerichte veldbezoeken in de periode 1 april tot en met 15 mei geïnventariseerd wordt. De inventarisatie moet tijdens goede weersomstandigheden plaatsvinden, op geluidsluwe momenten (bijvoorbeeld de zondagmorgen in stedelijk gebied), rond 1 à 2 uur na zonsopkomst en met een tussenperiode van minimaal 10 dagen.

De veldinventarisaties zijn uitgevoerd op woensdag 30 april vanaf 08.00 uur en op donderdag 16 mei vanaf 07.30 uur. De inventarisatieduur bedroeg in beide gevallen enkele uren. Naast de planlocatie is ook een ronde gemaakt in de ruimere omgeving om de aanwezigheid van huismussen in de directe omgeving te bepalen. De weersomstandigheden waren op 30 april, droog, geheel bewolkt en rond de 12 °C. Op 16 mei was het droog, zonnig en onbewolkt en rond de 13 °C.

Er is tijdens de veldbezoeken gelet op nestindicatieve waarnemingen:

- nest of nestbouw;
- bezoek van een huismus aan een waarschijnlijke nestplaats (het nest is zelf vaak niet zichtbaar) of transport van voedsel of ontlastingspakketjes;
- bedelende jongen in nest (vlak voor uitvliegen goed te horen, steken kopjes uit nestopening.
- zingende mannetjes;
- aanwezigheid van een paartje bij een potentiële nestplaats;
- balts.

Naast het inventariseren van de mussen en het nestindicatieve gedrag is ook onderzocht welke belangrijke elementen aanwezig zijn in het plangebied. Belangrijke onderdelen van het leefgebied van de huismus bestaan uit dekking in de vorm van altijd groene struiken, bomen of gevelbeplanting (liguster, conifeer of klimop), foerageergebied in de vorm van open ruigte (insecten en zaden) en rommelerven. Ook rommelerven en de aanwezigheid van drinkwater en water om in te badderen is van belang.

Naast beide veldinventarisaties zijn van de gemeente gegevens ontvangen van broedende huismussen in de omgeving van de Cruquiusweg. Hiernaar is in het voorjaar van 2014 onderzoek uitgevoerd door vrijwilligers.

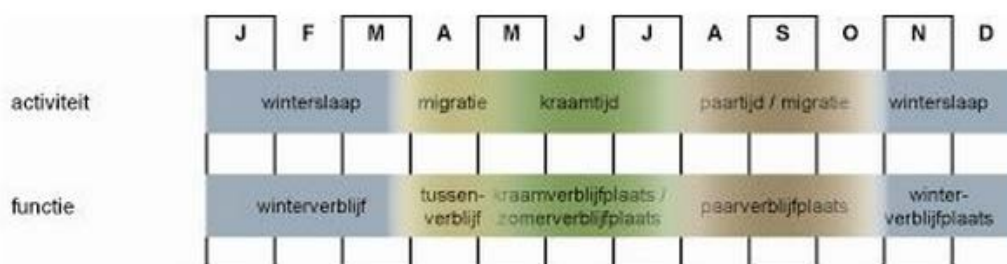
2.3 Vleermuizen

De vleermuisinventarisaties zijn uitgevoerd conform het meest recente vleermuisprotocol (Vleermuisprotocol, 2013) van het Netwerk Groene Bureaus (NGB) en de Zoogdiervereniging. De vleermuisonderzoeken waren met name gericht op verblijfplaatsen van vleermuizen, op grond van de eerder uitgevoerde ecoscan (BC5930-102-104/R/904848/Amst) is geconcludeerd dat belangrijke lijnvormige elementen ontbreken in het plangebied en duidelijke vliegroutes daarom ontbreken. Tijdens het onderzoek is dus niet gericht gezocht naar vliegroutes, wel zijn alle waarnemingen tijdens de overige onderzoeks rondes uiteraard meegenomen.

Dit vleermuisprotocol is de standaard voor onderzoek naar soorten, aantallen en gebiedsfuncties van vleermuizen. Het beschrijft het onderzoek dat nodig is om de kans op aanwezigheid van vleermuizen vast te stellen. Het protocol is aangepast naar de meest recente wetenschappelijke inzichten, na evaluatie in de periode december 2012 tot maart 2013. Het protocol voldoet aan de eisen die het bevoegd gezag stelt en biedt eenduidigheid over het begrip “gedegen onderzoek” uit de uitvoeringsregeling Flora- en faunawet. Het toepassen van het protocol geeft grote mate van zekerheid dat de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland bij een ontheffingsaanvraag geen aanvullend inventarisatieonderzoek verlangt en dat een onderzoek stand houdt in een eventuele juridische procedure. In het bijzonder als de aanwezigheid van gebiedsfuncties voor vleermuizen volgens het protocol kan worden uitgesloten.

Om een volledige inventarisatie uit te voeren volgens de regels van het vleermuisprotocol is het noodzakelijk van half mei t/m half oktober een vijftal inventarisaties uit te voeren tijdens verschillende momenten van de nacht omdat vleermuizen gedurende het seizoen gebruik maken van verschillende verblijfplaatsen op verschillende locaties. Er wordt onderscheidt gemaakt in kraam- en zomerverblijfplaatsen, paarverblijfplaatsen en winterverblijfplaatsen. In figuur 2.1 is weergegeven in welke periode vleermuizen gebruik maken van welk type verblijfplaats. Zomerverblijfplaatsen worden niet apart vermeld in figuur 2.1, dit zijn verblijfplaatsen van hoofdzakelijk mannetjes, die worden gebruikt in de periode april t/m oktober.

Een nauwkeurige visuele inspectie van het gebouw in de winterperiode is niet mogelijk. Vleermuizen zijn heel klein en kunnen in allerlei kieren en spleten wegkruipen zodat ze nauwelijks opgemerkt kunnen worden. Een indicatie van het gebruik als (massa)winterverblijfplaats kan onderzocht worden door in de nazomer een bezoek te brengen aan het gebouw rond middernacht. In de periode eind juli / begin augustus zwermen vleermuizen rondom winterverblijfplaatsen om de winterverblijven te inspecteren en aan hun jongen te tonen.

Figuur 2.1 jaarcyclus van vleermuizen (bron: www.vleermuizenindestad.nl)

De eerste twee bezoeken betreffen inventarisaties naar de aanwezigheid van kraamverblijfplaatsen in de periode half mei tot half juli. Deze twee bezoeken zijn uitgevoerd in de nachten van 27 mei en 19 juni 2014. De weersomstandigheden op 27 mei waren droog, bewolkt, 15 °C en windkracht 3. Op 19 juni was het droog, geheel bewolkt, 13°C en windkracht 3. Het veldbezoek op 27 mei is uitgevoerd in de ochtend vanaf 03.00 – 05,30 uur. Het veldbezoek op 19 juni is eveneens uitgevoerd in de ochtend van 03.00 uur – 5,15 uur.

De bezoekeronde waarbij de aanwezigheid van massawinterverblijven kan worden aangetoond middels “midzomerzwermgedrag” dient uitgevoerd te worden tijdens één onderzoeksrunde eind juli – half augustus. Hiervoor is één onderzoeksrunde voorgeschreven in het vleermuisprotocol. Dit onderzoek is uitgevoerd in de nacht van maandag 22 juli, tussen 22.15 en 01.00 uur. De weersomstandigheden tijdens de inventarisatie was droog, 18 °C en windkracht 3.

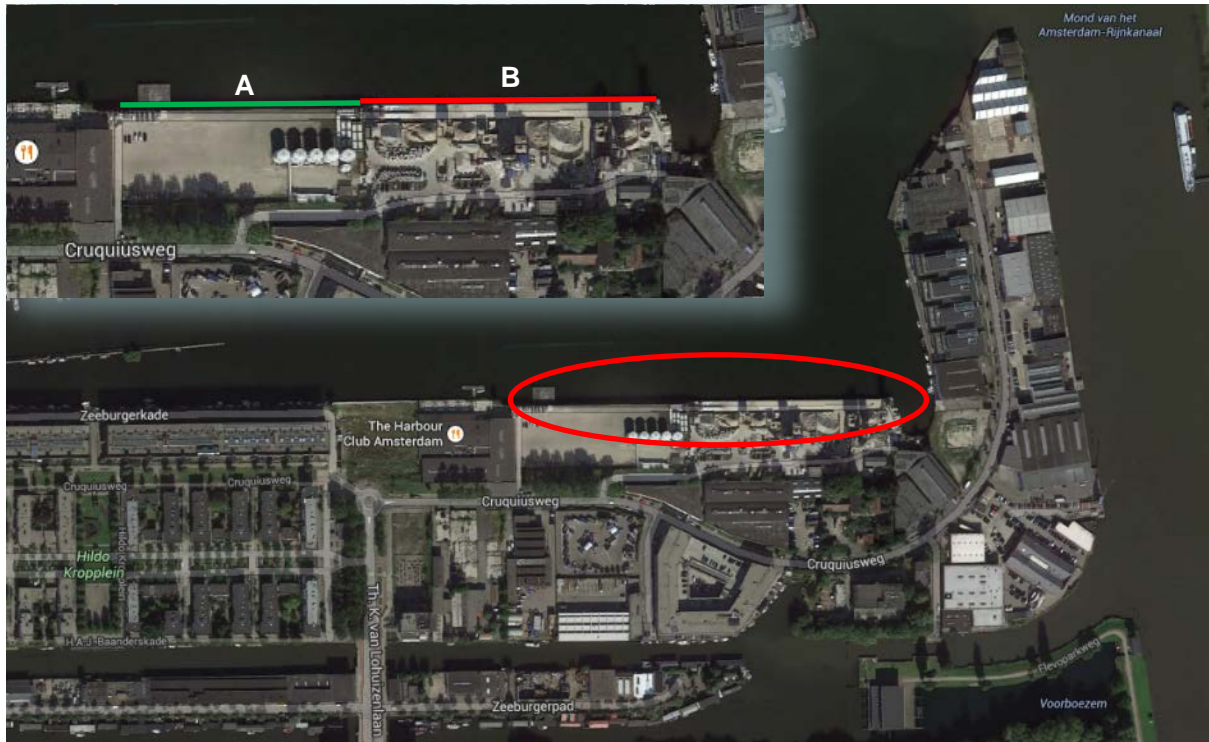
De laatste twee bezoeken betreffen inventarisaties gericht op de aanwezigheid van paarverblijven. Deze onderzoeken zijn uitgevoerd op dinsdag 9 september en maandag 29 september. De weersomstandigheden op 9 september waren droog, bewolkt, 13 °C en windkracht 2. Op 29 september was het droog, half bewolkt, 15°C en windkracht 2. Beide onderzoeken zijn rond middernacht uitgevoerd van 23,00 uur tot 01.30 uur.

3 RESULTATEN

3.1 Muurplanten

Veldinventarisatie

Op donderdag 10 juli is onderzoek uitgevoerd naar muurplanten op de aanwezige kade langs de Entreporthaven. Tijdens dit onderzoek zijn verschillende plantensoorten aangetroffen, waaronder de beschermde tongvaren en blaasvaren op de kademuur aan de Entreporthaven. In tabel 3.1 is een overzicht gegeven van de aangetroffen planten langs de kademuur.

Figuur 3.1: Locatie van de onderzochte kademuur in de Entreporthaven (Amsterdam). Inzet: de kademuur bij het parkeerterrein (deel A) en het deel bij de betonfabriek (deel B).

Zowel de tongvaren als blaasvaren is beschermd volgens Flora- en faunawet tabel 2. De tongvaren is relatief algemeen in Amsterdam (en ook in veel andere stedelijke delen van Nederland). De blaasvaren is zeer zeldzaam in Nederland. In Amsterdam zijn vijf standplaatsen bekend van de soort, waaronder de kademuur langs de Entreporthaven (<http://maps.amsterdam.nl/muurplanten>).

De kademuur bij het parkeerterrein van de Harbourclub (deel A) heeft een iets andere soortensamenstelling dan het deel bij de betonfabriek (deel B); in tabel 3.1 zijn deze delen daarom apart weergegeven. Dat de soortensamenstelling verschilt tussen de twee muurdelen kan met verschillende factoren te maken hebben. De vochthuishouding en de hoeveelheid zon die op beide muren valt kan verschillen maar ook kan de samenstelling van het voegwerk anders zijn. Tongvaren is tijdens het veldbezoek alleen aangetroffen bij deel B, blaasvaren is tijdens het veldbezoek alleen aangetroffen bij deel A, van de laatste soort is tijdens het veldbezoek één exemplaar aangetroffen..

Bureauonderzoek

Aanvullend op de veldinventarisatie zijn gegevens van de gemeente Amsterdam geraadpleegd. Uit deze gegevens (<http://maps.amsterdam.nl/muurplanten>) blijkt dat de steenbreekvaren ook is aangetroffen op de kademuur langs de Entreporthaven van 2009

t/m 2011. Tevens is in 2009 en 2011 ook één exemplaar van de tongvaren aangetroffen op het terrein van de Harbourclub, net westelijk van het plangebied.

Tabel 3.1 Aangetroffen plantensoorten en aantallen.

Familie	NL soortnaam	wetenschappelijke soortnaam	aantal exx. ⁺		
			A	B	tot.
Polypodiaceae	brede / gewone eikvaren *	<i>Polypodium interjectum / vulgare</i>	++		> 50
Cystopteridaceae	blaasvaren	<i>Cystopteris fragilis</i>	+		1
Aspleniaceae	muurvaren	<i>Asplenium ruta-muraria</i>		++	> 50
	tongvaren	<i>Asplenium scolopendrium</i>		+	20
Dryopteridaceae	smalle ijzervaren	<i>Cyrtomium fortunei</i>		+	1
	smalle stekelvaren	<i>Dryopteris carthusiana</i>	++	++	> 100
Asteraceae	gewone melkdistel	<i>Sonchus oleraceus</i>	+	++	
	kruiskruid sp.	<i>Senecio sp.</i>	+		
	muursla	<i>Mycelis muralis</i>	+	+	
	paardenbloem	<i>Taraxacum officinale</i>	+	+	
Caprifoliaceae	gewone vlier	<i>Sambucus nigra</i>	+		
Convolvulaceae	haagwinde	<i>Calystegia convolvulus</i>	+		
Lamiaceae	wolfspoot	<i>Lycopus europaeus</i>	+	+	

* eikvaren-soorten zijn alleen met behulp van microscopisch onderzoek (dat niet gedaan is) goed determineerbaar;

⁺ Het aantal exemplaren is verdeeld in + (tot 20) en ++ (>20).

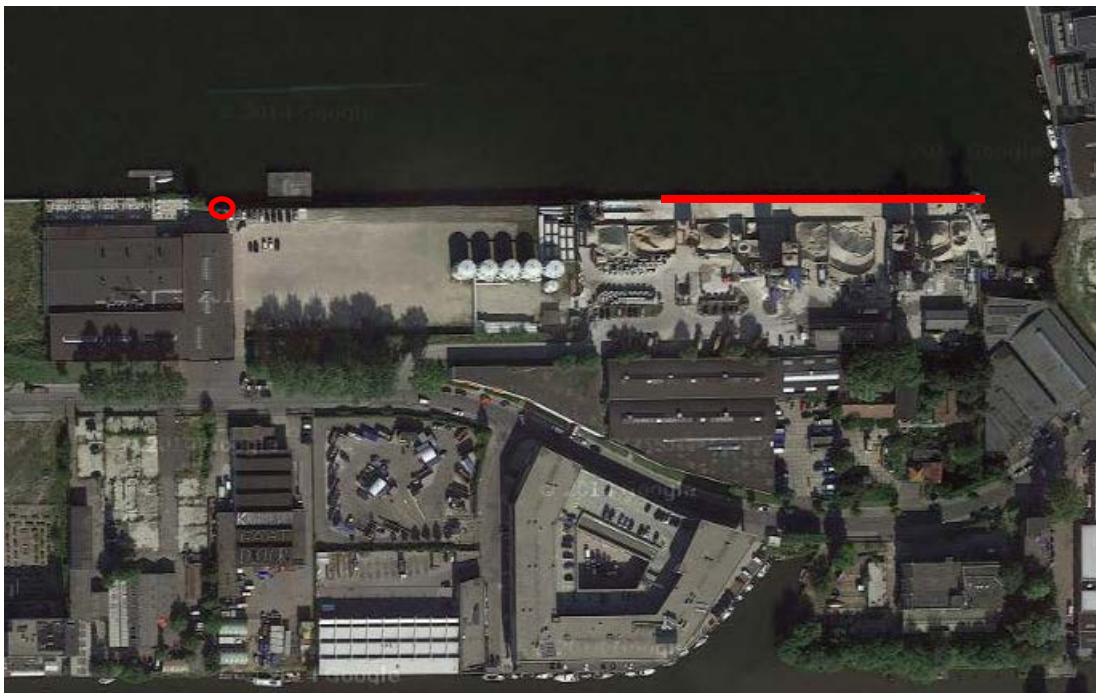
De gegevens uit de veldinventarisatie en de gemeente Amsterdam zijn gecombineerd tot één verspreidingskaart per soort, weergegeven in de figuren 3.2 t/m 3.4.

Figuur 3.2 Verspreidingskaart blaasvaren (2009 t/m 2014), gebaseerd op het veldbezoek en gegevens van Gemeente Amsterdam (<http://maps.amsterdam.nl/muurplanten>)

Figuur 3.3 Verspreidingskaart steenbreekvaren (2009 t/m 2011), gebaseerd op gegevens van Gemeente Amsterdam (<http://maps.amsterdam.nl/muurplanten>)

Figuur 3.4 Verspreidingskaart tongvaren (2009 t/m 2014), gebaseerd op het veldbezoek en gegevens van Gemeente Amsterdam (<http://maps.amsterdam.nl/muurplanten>)

Figuur 3.5: Smalle ijzervaren (links; een exoot), tongvaren (rechts) op de kademuur bij de betonfabriek en blaasvaren onder op de kademuur bij de parkeerplaats van de Harbourclub.

3.2

Huismus

Tijdens beide inventarisaties is de aanwezigheid van broedende huismussen vastgesteld. Er zijn 8 broedparen vastgesteld onder de dakpannen van het oude N.V. Oliefabrieken Insulinde gebouw aan de Cruquiusweg 91b (zie figuur 3.6). In beide gebouwdelen, zowel oost als west, bevonden zich tijdens beide bezoeken nesten onder de dakpannen. In oostelijke gebouwdeel waren vier nesten aanwezig en het in westelijke gebouwdeel eveneens vier. Ook zijn twee nesten van spreuwen vastgesteld in hetzelfde gebouw.

Figuur 3.6: Broedlocatie van de huismus, zowel in het linker als rechtergebouw bevinden zich onder de dakpannen nestlocaties van de huismus

Rondom het gebouw is ruimschoots geschikt leefgebied aanwezig in de vorm van altijdgroene coniferen die dekking bieden aan beide zijden van de Cruquiusweg en een braamstruweel op de grens van het erf en de Cruquiusweg. Er wordt voornamelijk gefoerageerd op het erf van de Cruquiusweg 87 en aan de overzijde van de Cruquiusweg. In de tuin van de broedlocatie bevindt zich een vijver waaruit de mussen kunnen drinken en na regen blijven plassen staan op de erven rondom het gebouw, waarin een bad genomen kan worden. Her en der op de verharde delen in de omgeving bevinden zich zandige stukjes waar de mussen een stofbad kunnen nemen.

In figuur 3.7 is een ecologische schets van het leefgebied van de huismus gemaakt, waar de nesten en het leefgebied zijn ingetekend.

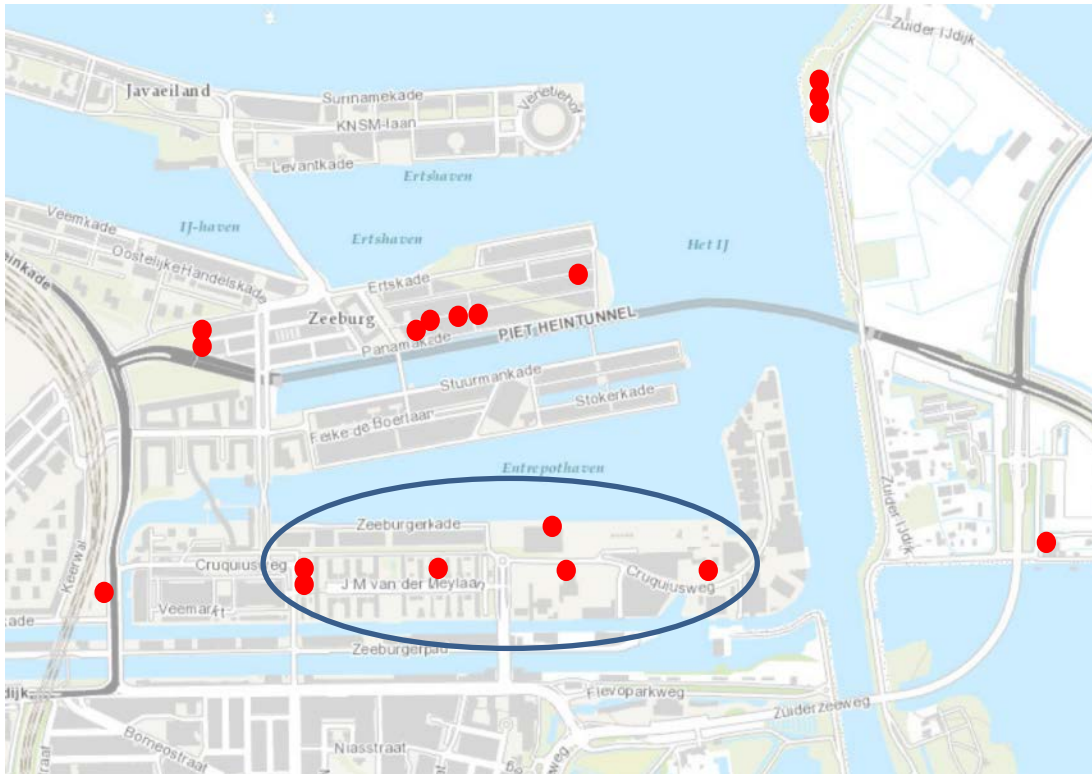

Figuur 3.7: Leefgebied huismus aan de Cruquiusweg (twee paar spreuwen broedt in hetzelfde gebouw als de huismus)

Er is een omgevingscheck gedaan, waarbij in de ruimere omgeving van de het plangebied broedgevallen van huismus zijn geïventariseerd. Dit is nodig om het belang van de populatie aan de Cruquiusweg te kunnen bepalen. Wanneer in de ruimere omgeving geen broedgevallen van de huismus aanwezig zijn, zal het lastiger zijn de gunstige staat van instandhouding te waarborgen. De verspreiding van de huismus mag op lokaal niveau als gevolg van de te nemen activiteiten niet minder worden. Om het effect van de uit te voeren activiteit op de gunstige staat van instandhouding van de huismus aan te geven, is in beeld gebracht hoe groot de populatie van de huismus ter plekke is en op hoeveel exemplaren van de huismus de activiteit effect zal hebben.

Naast de broedgevallen in het plangebied zijn ook broedparen van de huismus vastgesteld op meerdere locaties in de nabije omgeving. In figuur 3.8. is aangegeven waar in de omgeving nog meer huismussen broeden.

Hieraan zijn waarnemingen van de gemeente Amsterdam (voorjaar 2014) toegevoegd (bestand ontvangen van dhr. Timmermans, DRO, Amsterdam). De gegevens van de gemeente Amsterdam betreffen gegevens van het hele oostelijk havengebied binnen een straal van ongeveer één kilometer ten westen, noorden en oosten van het plangebied. Ten zuiden van het plangebied is alleen gekeken tot aan het Zeeburgerpad, zuidelijk hiervan in de Indische buurt is geen onderzoek uitgevoerd.

Figuur 3.8 Broedgevallen van de huismus in de ruimere omgeving

Op basis van expert judgement is een clustering gemaakt van de broedgevallen in de nabijheid van de Cruquiusweg. Broedparen binnen één kilometer van het plangebied en zonder ogenschijnlijke barrières zoals groot open water (Amsterdam Rijnkanaal en Entrepothaven) of drukke verkeersaders (snelwegen en spoorwegen) zijn in één clusters met de broedgevallen van het plangebied ingedeeld. Deze populatie bestaat uit in totaal 18 broedparen waarvan 8 broedparen binnen het plangebied.

3.3 Vleermuizen

Kraam-/zomerverblijfplaatsonderzoek

Tijdens de veldbezoeken op 27 mei en 19 juni 2014 zijn geen in- of uitvliegende vleermuizen waargenomen. Er zijn tijdens beide bezoeken 3 foeragerende gewone dwergvleermuizen in het plangebied aangetroffen. Beide keren waren de vleermuizen ruim voor zonsopkomst uit het plangebied vertrokken zonder daarbij wat langer rondom gebouwen te zwermen die potentieel geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. Ook vond het foerageren in het plangebied slechts gedurende een korte periode plaats. Het foerageren vond plaats in en rondom de aanwezige bomen en struiken ter hoogte van de het N.V. Oliefabrieken Insulindegebouw.

De onderzoeken van 27 mei en 19 juni zijn bedoeld om de aan- of afwezigheid van zomerverblijfplaatsen en kraamverblijfplaatsen van vleermuizen vast te stellen. De aanwezigheid van kraamverblijven is niet vastgesteld, de aanwezigheid van zomerverblijven is eveneens niet vastgesteld.

Winterverblijfplaatsindicerend onderzoek

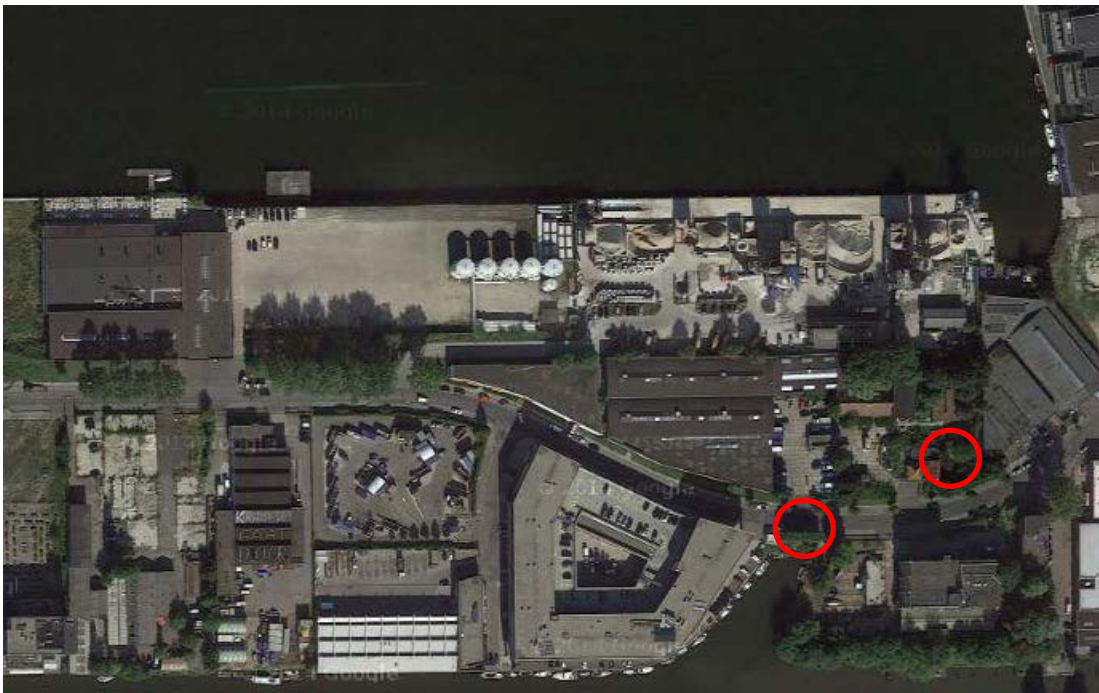
Op 22 juli 2014 is rond middernacht een onderzoek uitgevoerd naar zwermende vleermuizen in het plangebied. Er is geen zwermgedrag waargenomen, wel was weer sprake van enkele foeragerende gewone dwergvleermuizen. Er zijn tijdens het onderzoek geen verblijfplaatsen aangetoond en van zwermgedrag was geen sprake.

Het ontbreken van zwermgedrag nabij de gebouwen in het plangebied is een aanwijzing dat de gebouwen in het plangebied niet fungeren als massawinterverblijfplaats.

Paarverblijfplaatsonderzoek

Tijdens de onderzoeken naar paarverblijfplaatsen op 9 september zijn slechts foeragerende gewone en ruige dwergvleermuizen aangetroffen, baltsroep van beide soorten is niet gehoord. Op 29 september zijn alleen twee foeragerende gewone dwergvleermuizen aangetroffen, ruige dwergvleermuis is niet waargenomen tijdens deze onderzoeksronde.

Paarverblijfplaatsen zijn niet vastgesteld tijdens beide onderzoeken. Omdat ook de baltsroep niet is gehoord zijn er geen indicaties dat er paarverblijfplaatsen aanwezig zijn in het plangebied.

Figuur 3.9 Vleermuiswaarnemingen van foeragerende gewone dwergvleermuizen tijdens kraam-/zomerverblijfplaatsonderzoek.

Figuur 3.10 Vleermuiswaarnemingen van foeragerende gewone dwergvleermuizen tijdens het midzomerzwermonderzoek

Figuur 3.11 Vleermuiswaarnemingen van foeragerende gewone dwergvleermuizen (rood) en ruige dwergvleermuizen (blauw) tijdens het paarverblijfplaatsonderzoek

4 EFFECTBEOORDELING, MITIGATIE EN JURIDISCHE CONSEQUENTIES

4.1 Muurplanten

Op de kademuur langs de Entrepothaven zijn de beschermde blaasvaren, steenbreekvaren en tongvaren aangetroffen; deze muurplanten staan in tabel 2 van de Flora- en faunawet. Hiervoor geldt een licht beschermingsregime.

Het is nog niet duidelijk in hoeverre er ontwikkelingen voorzien zijn die kunnen leiden tot schade aan de groeiplaats en/of exemplaren van de beschermde blaasvaren, steenbreekvaren of tongvaren. Hoewel er woningbouw, recreatie en bedrijvigheid is voorzien, hoeft dit niet te betekenen dat er veranderingen plaatsvinden aan de kade.

Wanneer er wel veranderingen aan de kade noodzakelijk zijn en daarbij de standplaats van de aangetroffen beschermde muurplanten in het geding is, betekent dat een overtreding van verbodsbepalingen uit artikel 8 van de Flora- en faunawet. Formeel is een ontheffing nodig om de groeiplaats te mogen aantasten; mogelijk zijn mitigerende maatregelen nodig (bijvoorbeeld het verplaatsen van muurdelen met blaasvaren, steenbreekvaren en tongvaren). Ook zonder dergelijke maatregelen is de gunstige staat van instandhouding van de populatie van tongvaren en steenbreekvaren niet in het geding, beide soorten zijn algemeen in de stedelijke omgeving van Amsterdam. Omdat de blaasvaren slechts vijf standplaatsenkernen kent in de gemeente Amsterdam en ook landelijk zeer zeldzaam is, kan niet zonder meer gezegd worden dat de gunstige staat van instandhouding van deze soort niet in het geding is

Om overtreding van verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet te voorkomen is het noodzakelijk om de kademuur te behouden, of op zijn minst de groeiplaatsen met muurplanten te behouden. Wanneer dit niet mogelijk is, is het noodzakelijk ontheffing aan te vragen voor de aanwezige beschermde muurplanten of te werken volgens een goedgekeurde gedragscode. Een ontheffingsaanvraag voor muurplanten wordt beoordeeld aan de hand van:

- waarborg gunstige staat van instandhouding (landelijk);
- behoud functionaliteit van de groeiplaats.

Onder voorwaarden (mitigerende en/of compenserende maatregelen) is het aannemelijk dat een ontheffing wordt verleend.

4.2 Huismus

Er zijn acht huismusnesten aangetroffen in het voormalige N.V. Oliefabrieken Insulinde gebouw. Het pand, waarin de broedgevallen van de huismus zijn geconstateerd, is in zeer slechte staat. Het huis zal daarom worden gesloopt en zoveel mogelijk in de oorspronkelijke staat worden herbouwd. Het is echter zeker dat zowel bij sloop als renovatie nestgelegenheid van de acht broedparen van de huismus verloren gaan.

De huismus is een streng beschermde soort (Europese Vogelrichtlijn en Flora- en faunawet), hiervoor geldt een strikt beschermingsregime. De nestplaats van de soort is door het ministerie van Economische Zaken aangewezen als jaarrond beschermd. Dit heeft te maken met de negatieve trend van de soort de afgelopen decennia, het feit dat de soort niet in staat is zelf nesten te bouwen en door de modernere bouwwijze van de laatste jaren nestgelegenheid voor de soort verdwijnt. De sloop en/of renovatie van het gebouw, ook buiten het broedseizoen, betekent een overtreding van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet. Artikel 11 wordt hiermee overtreden.

Artikel 11	Het is verboden nesten, holen of andere voortplanting- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
------------	--

Omdat verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet worden overtreden als gevolg van de ingreep is het noodzakelijk ontheffing aan te vragen van de Flora- en faunawet. Een ontheffingsaanvraag wordt beoordeeld aan de hand van:

- aanwezigheid geldig wettelijk belang
- alternatievenoverweging;
- waarborg gunstige staat van instandhouding (lokaal);
- behoud functionaliteit verblijfplaats.

Als onderdeel van de ontheffingsaanvraag dient een projectplan te worden opgesteld waarin o.a. bovenstaande criteria goed onderbouwd worden. In het projectplan worden tevens mitigerende en compenserende maatregelen beschreven die genomen worden om de schadelijke effecten te minimaliseren en restschade te neutraliseren.

Wettelijk belang en behoud functionaliteit

De huismus is een soort van de Vogelrichtlijn, geldige wettelijke belangen om ontheffing te krijgen van de Flora- en faunawet voor deze soort zijn:

- bescherming flora en fauna;
- veiligheid van luchtverkeer;
- volksgezondheid en openbare veiligheid.

De beoogde woningbouw vormt geen wettelijk belang voor het verkrijgen van een ontheffing; overtreding van de Flora- en faunawet moet dus worden voorkomen. Dat betekent dat maatregelen noodzakelijk zijn om de vaste rust- en verblijfplaats en voortplantingsplaats van de soort te behouden. Door het nemen van passende maatregelen zoals het realiseren van vervangende nestgelegenheid en leefgebied (zowel voorafgaand aan de ontwikkeling als in de uiteindelijke situatie) en het ongeschikt maken van de huidige functies in een voor de soort relatief gunstige periode, is het mogelijk de functionaliteit van de huidige voortplantingsplaatsen te behouden. De huismussen kunnen dan duurzaam van het gebied gebruik blijven maken en de huidige (sub)populatiegrootte handhaven.

Wel zal verstoring plaatsvinden van de huidige voortplantingsplaatsen. Verstoring is een begrip dat niet genoemd wordt in de Europese Vogelrichtlijn; hiervoor kan door bevoegd gezag wel ontheffing worden verleend. De bovengenoemde wettelijke belangen gelden niet bij ontheffingverlening voor het verstoren van voortplantingsplaatsen. Door bevoegd gezag wordt getoetst aan nationale wettelijke belangen, ruimtelijke ontwikkeling is hier één van.

Alternatievenoverweging

Het plangebied ligt in een stedelijke omgeving op een industrieterrein. De bedrijven in het plangebied zijn niet meer in bedrijf. Het plangebied is daarom bij uitstek geschikt als ontwikkellocatie voor woningbouw. Alternatieven in de nabije omgeving zijn niet aanwezig.

Waarborg gunstige staat van instandhouding

De broedgevallen van de huismus in het plangebied zijn onderdeel van een grotere populatie huismussen. Binnen een straal van 1 kilometer van het plangebied broeden 18 paar huismussen. Tussen deze verschillende broedlocaties kan relatief eenvoudig uitwisseling plaatsvinden.

Door de voorgenomen ingreep zal een tijdelijke verstoring plaatsvinden van de huidige nestplaatsen. Wanneer ondanks het treffen van passende maatregelen de broedlocatie tijdelijk minder geschikt wordt omdat de maatregelen niet aanslaan kunnen huismussen uitwijken naar nabije geschikte locaties. Omgekeerd kunnen huismussen vanuit de andere locaties het plangebied herkoloniseren.

Conclusie

Ervan uitgaande dat afdoende maatregelen worden genomen, blijft de functionaliteit van de voortplantingsplaats van de huismus gegarandeerd en is de gunstige staat van instandhouding op lokaal niveau niet in het geding. Dat betekent dat er zicht is op het verlenen van een ontheffing voor het verstoren van nestplaatsen van de huismus.

Te nemen maatregelen bestaan uit het realiseren van alternatieve nestgelegenheid en alle overige componenten van het leefgebied in de nabije omgeving. Deze maatregelen moeten genomen worden ruim voordat overgegaan wordt tot sloop en/of renovatie van het gebouw met de bestaande nesten in de minst kwetsbare periode voor de huismus. Gedacht kan worden aan het realiseren van tijdelijke nestkasten in de omgeving en permanente nestgelegenheid en habitat in de nieuwe woningbouw.

4.3 Vleermuizen

Hoewel in het plangebied diverse elementen aanwezig zijn die geschikt lijken om als verblijfplaats voor vleermuizen te dienen, zijn tijdens uitgebreid vleermuisonderzoek, conform het vleermuisprotocol 2013, geen verblijfplaatsen vastgesteld. Ook zijn er geen waarnemingen gedaan die doen vermoeden dat verblijfplaatsen aanwezig zijn in het plangebied. In het najaar laten mannetjes van de gewone dwergvleermuis al vliegend een baltsroep horen in hun territorium. Dit baltsgedrag is direct verbonden met paarverblijfplaatsen en indicierend voor een winterverblijfplaats ter plaatse. Omdat tijdens de verschillende onderzoeken geen baltsende dieren zijn waargenomen zijn geen verblijfplaatsen vastgesteld en is er ook geen indicatie dat er winterverblijfplaatsen aanwezig zijn.

Het plangebied wordt slechts gebruikt door enkele foeragerende gewone dwergvleermuizen (gedurende alle onderzoeks rondes) en een ruige dwergvleermuis (alleen in het najaar). Individuen verbleven allen slechts kortstondig in het plangebied en het gebruik als foerageergebied was minimaal. Foerageergebied van vleermuizen is alleen beschermd als door het verdwijnen hiervan verblijfplaatsen hun functionaliteit geheel of gedeeltelijk verliezen. Gezien het spaarzame gebruik van het plangebied als foerageergebied, zal het verwijderen van de beplanting niet leiden tot een verminderde functionaliteit van eventuele verblijfplaatsen in de omgeving. Daarnaast is in de toekomstige bestemming en inrichting voldoende aandacht en ruimte voor de ontwikkeling van groen en zal de toekomstige situatie zeker niet minder geschikt zijn als de huidige.

In de huidige situatie is het plangebied verlicht vanaf de Cruquiusweg en het terrein van de betoncentrale. In de toekomstige situatie (woningen en bedrijvigheid) zal het terrein eveneens in meer of mindere mate verlicht zijn. De aangetroffen vleermuissoorten,

gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis zijn niet gevoelig voor verlichting in hun jachtgebied. Voor verlichting op vliegroutes en nabij de verblijfplaatsen zijn beide soorten wel gevoelig. Aangezien geen vliegroutes en verblijfplaatsen aanwezig zijn, zijn effecten als gevolg van verlichting uitgesloten.

De ontwikkelingen in het bestemmingsplangebied zullen dan ook niet leiden tot negatieve effecten op vleermuizen. Overtreding van de Flora- en faunawet is niet aan de orde ten aanzien van deze soortgroep. Aanvullende maatregelen zijn niet nodig.

4.4 Conclusie

Voor de sloop van het Oliefabrieken Insulinde gebouw en het verwijderen van beplanting is een ontheffing nodig van de Flora- en faunawet voor de huismus en – afhankelijk van de ontwikkelingen bij de kademuur in de Entreporthaven – mogelijk voor blaasvaren, steenbreekvaren en tongvaren. Het is aannemelijk dat, mits passende maatregelen worden genomen, deze ontheffing kan worden verleend.

4.5 Aanbevelingen

Naast de wettelijk verplichte soortbescherming en hieruit voortvloeiende maatregelen zijn ook aanvullende maatregelen te bedenken die de soorten in het Cruquiusgebied een positieve impuls geven. Deze maatregelen hebben betrekking op de inrichting en het beheer van het gebied. Hiernaar is in het kader van 'Building for Biodiversity' onderzoek gedaan in het te ontwikkelen Cruquiusgebied. Resultaten hiervan zijn te vinden op de website: <http://nextcity.nl/project/>.

Meer concreet kunnen het gebied maatregelen genomen worden voor stedelijke soorten die in de omgeving van het gebied voorkomen. Te denken valt aan maatregelen voor huismussen, gierzwaluwen, vleermuizen en muurplanten in en aan gebouwen. Daarnaast kan het stedelijke groen zodanig ingericht worden dat algemene insecten, zoogdieren en broedvogels hier profijt van hebben.

Enkele voorbeelden van het natuurvriendelijker inrichten en beheren van het plangebied zijn:

- realiseren van vleermuisverblijfplaatsen in de toekomstige bebouwing;
- gebruik van inmetelstenen of dakpannen voor gierzwaluwen in de toekomstige bebouwing;
- realiseren van huismussenvides en of huismussenkasten in en aan de toekomstige bebouwing
- realiseren van muurplantvriendelijke kades; bij aanleg van nieuwe kades dient rekening gehouden te worden met vochtgraad, kalkrijkdom, doorwortelbaarheid en beschaduwing;
- realiseren van bloemrijke ruigte, door inzaaien van kruidenmengsels en een extensief beheer;
- aanleg van vijvers voor amfibieën
- gebruik van inheemse beplanting in het beplantingsplan

Bovengenoemde maatregelen zijn voor veel soorten interessant en verhogen bovendien de recreatieve belevingswaarde van het Cruquiusgebied.

LITERATUUR

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Huismus.

Royal HaskoningDHV, 2013. Ecoscan Cruquiusgeged. Kenmerk: BC5930-102-104/R/904848/Amst

Gemeente Amsterdam, 2014. Broedvogelgegevens huismussen oostelijk havengebied.

<http://maps.amsterdam.nl/muurplanten>.

<http://www.waarneming.nl>

<http://nextcity.nl/project/>

=O=O=O=